

Kayıt dışılık 10 noktadan vuruyor - Şükrü KIZILOĞ

HEM de ne vuruyor; "Yandım Allah" dedirtircesine...

Bilindiği gibi Türkiye ekonomisinin; kayıt dışılık, işsizlik ve cari açık olmak üzere, üç önemli sorunu var. İşin doğrusu, bu üç sorun birbiriyle de bağlantılı...

Kayıt dışı denildiğinde; çalınmış mal, uyuşturucu ticareti, kumar, kara para, sahtecilik ve vergi kaçırma gibi yasal olmayan faaliyetler akla geliyor. Olay bunlarla da sınırlı değil. Örneğin piyasaya çıkmadan, evlerde yapılan iş ya da birinci işin dışında kayıtsız olarak yapılan ikinci iş de kayıt dışının kapsamı içinde yer alıyor.

Kayıt dışı ekonominin; yasa dışı suç ekonomisi, beyan dışı ekonomi, hiç kayda girmeyen ekonomi ve gayri resmi ekonomi gibi adlarla ifade edildiğini de görüyoruz.

10 OLUMSUZ ETKİ

Kayıt dışılığın, Türkiye açısından, çok sayıda olumsuz etkisi var. Örneğin;

- 1- Gelir dağılımı bozuluyor ve vergi adaletsizliği yaygınlaşıyor.
 - 2- Toplumda ahlaki değerler bozuluyor.
 - 3- Devlet açısından gelir kaybı doğuyor.
 - 4- Haksız rekabete neden oluyor.
 - 5- Kamu açıkları ve kamu kesimi borçlanma gereği artıyor.
 - 6- Enflasyonu körüklüyor.
 - 7- Çalışanlar, sosyal güvenceden yoksun kalıyor. Sigortasız işçi çalıştırılıyor.
 - 8- Yabancı işçi akışı artıyor.
 - 9- İş ve işçi sendikacılığı, güç kaybediyor.
 - 10- Ekonomide, kurumsallaşma eğilimi zayıflıyor.
- Bunlar, akla hemen gelenler.

ÇÖZÜM YOLU NE?

Nedense, her yılın sonuna doğru "Önümüzdeki yılı, kayıt dışı ile mücadele yılı ilan edeceğiz" diye açıklamalar yapılır ancak bir de bakarız, kayıt dışılık artmış ya da yerinde sayıyor!

Gelişmelere ve uygulamaya bakınca "Acaba, kayıt dışılık önlenmek istenmiyor mu?" sorusu bile akla geliyor.

Başbakan dahil, yetkililerin çoğu, kayıt dışılığın önlenemediğini kabul ediyorlar. O halde, bu konuda somut adımlar atılmalı.

Örneğin;

- Çağdaş ülkelerin çoğunda olduğu gibi, kayıt dışı yollardan edinilen servetin ya da harcamaların kaynağı sorgulanabilmeli. Vergi mükellefleri için "Gider bildirim" esas getirilmeli.
 - Nakit para kullanımı azaltılmalı.
 - İstihdam üzerindeki yükler azaltılmalı.
 - Hamiline işlemler sınırlandırılmalı.
 - Düşük bedelle gayrimenkul satışı önlenilmeli.
 - Gider yazılacak harcamaların kapsamı genişletilmeli.
 - Kaldırılan vergi iadesi belge alış-verişini olumsuz yönde etkiledi. Kazı-kazan ya da kredi kartı ile yapılan ödemelere prim gibi alternatifler düşünülmeli.
 - Yasalar basit ve anlaşılabilir olmalı.
 - Yüksek vergi oranları (özellikle kaçakçılığın yaygın olduğu sigara, alkollü içki ve akaryakıtta) aşağı çekilmeli.
 - Denetim etkinleştirilmeli. Vergi denetim kadrolarının yarısı boş. Kadrolar, zaman içinde doldurulmalı. Denetim elemanları sektör bazında uzmanlaştırılmalı ve inceleme buna göre olmalı.
- Bunlar akla gelen, ciddi önlemler.
- Kayıt dışı gerçekten önlenmek isteniyorsa, bu konuda somut adımlar atılmalı...